

Waar is Welmoed?

AGAVE KRUIJSSEN

**Stijn zoekt zijn zusje, maar belandt in de kerker.
Zal hij Welmoed ooit nog terugzien?**

MET ILLUSTRATIES VAN ELS VAN EGERAAT

Inhoudsopgave

Een nieuw begin	9
De ridder	11
Huis te Beek	17
Het hert	19
Gratis wijn en bier	26
De wijnkoper	32
Zorgen	37
Een nieuwe vader	42
Waar is Welmoed?	47
Donderwolk	49
Rode loop	54
Vreemde ontmoetingen	59
Kasteel Horst	63
Het vlekje	66
Rit te paard	71
De Gouden Leeuw	74
Het geheim van Beekhorst	79
In de kerker	82
Net op tijd	86
Dubbel geheim	91
Oplossing	95

Zeven zilverlingen	100
Een wonder	102
Onhandig	107
Meimarkt	113
De jonker	118
Zeven zilverlingen	122
Nawoord	127

Belangrijkste personages

Stijn	oudste zoon van Marrigje en hoofdpersoon van het verhaal
Gerben	zijn jongere broer
Welmoed	zusje van Stijn en Gerben en de tweede hoofdpersoon
Marrigje	hun moeder
Martijn	wijkoper in Zuidvene en stiefvader van Stijn, Gerben en Welmoed
Metje	buurmeisje en vriendin van Stijn
Ridder Evert	de ridder die Welmoed van Marrigje koopt
Joost van Beekhorst	machtigste heer van het land
Maria van Beekhorst	zijn vrouw
Willem van Beekhorst	zoon van Joost en Maria
Dirk van de Toren	vriend van Willem

De ridder

Lang geleden, hier niet zo ver vandaan, woonde een jongen die Stijn heette. Zijn vader was vertrokken op een veldtocht naar een land waar Stijn nog nooit van had gehoord. Hij zou niet meer terugkomen. Dat had ome Teun gezegd. Die had hem op het slagveld zien liggen met een bijl in zijn hoofd.

Stijns moeder was een spinster en ze spon mooie, regelmatige wollen draden die Stijn en zijn broer Gerben tot grote strengen wikkelden. De schapenwol kwam in juten zakken van de schaapskudde van heer Joost, de machtigste heer van het land.

Stijn zou niet weten wie er rijker en machtiger was dan heer Joost. Elke zondag zat hij zich in de kerk te vergapen aan de schilderijen op de bogen en de gewelven: wapenschilden, bloemranken, vogels en vruchten in alle mogelijke kleuren. Die had heer Joost speciaal voor zijn bruid laten schilderen. Soms, als heer Joost in de buurt op jacht ging, kwam hij op zondag in het dorpskerkje, en een heel enkele keer was zijn vrouw er ook. De kerk pilde dan uit van de ridders en jonkvrouwen in dure zijden en lakense jassen, gevoerd met bont, en op hun hoofden hadden ze hoeden met veren en edelstenen.

Stijn zuchtte als hij eraan dacht. Voor één zo'n steen zou zijn moeder haar hele leven moeten spinnen. Moeder Marrigje had het zwaar, maar ze zat niet bij de pakken neer. Ze spon alsof hun leven ervan afhing – wat ook zo was – en tijdens het spinnen vertelde ze lange verhalen die altijd goed afliepen.

Stijn wist het zeker: hun verhaal zou ook goed aflopen.

Natuurlijk waren er dagen dat hij daaraan twijfelde. Vandaag bijvoorbeeld. Het regende niet en het sneeuwde niet, maar wat uit de hemel viel was ijskoud en nat. De kou kroop door zijn zeiknatte kleren, door zijn huid naar zijn botten en nestelde zich daar om nooit meer weg te gaan. Hij stond voor de deur van hun huisje voor zich uit te staren. Dat wil zeggen, eigenlijk benam de sneeuw hem het zicht: hij kon niet verder kijken dan een manlengte voor zich. De wereld was stil en grijs.

Opeens hoorde hij iets, er snoof iets, hij hoorde grote voeten in de plassen stampen. Voeten of poten, wie zou het zeggen? Toen wist hij het: het moest een paard zijn. En op dat

moment zag hij het beest opdoemen als een grote, grijze schaduw in de sneeuw. Op zijn rug zat een ridder in een bontjas, een kap verborg zijn hele gezicht. De ridder had hem opgemerkt en haalde de teugels aan. Briesend hield het dier halt en Stijn kreeg de spatten in zijn gezicht, zo dicht was de ridder hem genaderd.

‘Woont hier vrouw Marringje?’ vroeg de ridder. Zijn adem maakte wolkjes.

‘Eh, ja.’ Stijn vroeg zich af waarom een ridder de naam van zijn moeder zou weten.

‘Marringje de spinster?’

‘Ja,’ antwoordde Stijn, ‘waarom vraagt u dat?’

De man deed zijn kap iets naar achteren en Stijn zag nu dat hij hem vriendelijk aankeek. ‘Wees maar niet bang,’ zei hij, ‘ik zal jullie geen kwaad doen. Je moeder loopt op dagen, heb ik gehoord?’

‘Op dagen?’

‘Ze krijgt een kind.’

Stijn wist van niks. Dat had ze hem wel eens mogen zeggen.

‘Laat maar,’ zei de ridder, ‘ik wil je moeder spreken.’

Stijn knikte en deed de deur open. ‘Moeder!’ riep hij, maar ze was er al. Naast haar stond Gerben. Zijn knuistjes klauwden angstig aan haar rokken.

‘Vrouw Marringje, mag ik binnenkomen?’ zei de ridder terwijl hij afsteeg. ‘Kan mijn paard even drogen in de stal?’

‘Zet hem bij de geit, Stijn,’ zei moeder. ‘En geef hem wat hooi.’

De ridder moest bukken om binnen te komen. Eigenlijk vertrouwde Stijn het niet en hij haastte zich om het paard bij

de geit te zetten. Vlug schoof hij een emmer water binnen zijn bereik en legde hij een paar stevige plukken hooi klaar.

Toen hij binnenkwam, zat de ridder op de enige stoel met een kom warme geitenmelk in zijn hand. Met dit weer bleef de rook van het vuur altijd onder het rookgat in het dak hangen en de lucht prikte in je keel. De ridder dronk hún melk, bedacht Stijn, zij zouden vanavond minder pap krijgen. Het was alsof moeder zijn gedachten raadde, want ze keek hem bestraffend aan.

Ze zat op de houten bank en nu zag Stijn het: haar rok bolde verdacht op. Het was dus waar, er kwam een kind.

‘Hoelang duurt het nog?’ vroeg de ridder.

Moeder haalde haar schouders op. ‘Dagen, uren? Wie zal het zeggen?’

De ridder nam een slok en knikte. ‘Vrouw Marringje, ik weet dat je hard moet werken om deze twee jongens te eten te geven. Een derde kun je er eigenlijk niet bij hebben.’

Moeder keek hem wantrouwig aan en zweeg.

‘Ik heb gelijk,’ zei de ridder, ‘ik ben niet blind. Je man is dood en je moet het helemaal alleen doen.’

‘De jongens worden groot,’ zei moeder, ‘ze kunnen helpen.’

Weer knikte de ridder. ‘Je bent een flinke vrouw, je verdient een beter leven.’ Hij zette de kom op tafel, veegde de melk uit zijn snor en leek even na te denken. ‘Ik heb een voorstel: als je kind geboren is, kom ik het halen. Ik betaal je er goed voor: vijf zilverlingen voor een meisje, tien voor een jongen.’

Stijn kon zijn oren niet geloven. Tien zilverlingen, dat was een allemachtige hoop geld!

‘En wat gaat u met mijn kind doen?’ vroeg moeder. ‘Wie betaalt er in vredesnaam zoveel voor een kind?’

‘Iemand die het beste met het kind voorheeft,’ zei de ridder. ‘Daar kun je zeker van zijn. Waarom zou ik zoveel geld voor je kind geven als ik iets kwaads in de zin had?’ Hij keek moeder even doordringend aan. ‘Denk je eens in, Marrigje, wat je met dat geld zou kunnen doen. Je zou koeien kunnen kopen, een beter huis kunnen bouwen. Je zou een rijke boer kunnen trouwen.’

Stijn zag zijn moeder aarzelen. Intussen sloegen zijn eigen gedachten op hol: een steviger huis met een waterdicht dak en een echte schoorsteen, warme schoenen, een paard en wagen, een stuk land om te ploegen en graan te verbouwen...

‘En dan komen er vast meer kinderen,’ zei de ridder.

Moeder slikte iets weg en stond op om de kom van tafel te halen. Ze hoefde de kom niet weg te halen. Stijn wist dat ze tijd wilde winnen voor ze zou antwoorden. Ze treuzelde bij de vuurplaats, legde een paar nieuwe takken op het vuur en zuchtte eens diep. Toen rechtte ze haar schouders en draaide ze zich om. ‘Het is goed,’ zei ze terwijl ze de ridder recht aankweek, ‘als u zweert dat het kind een goed leven krijgt.’

‘Dat zweer ik op alles wat mij heilig is,’ zei de ridder en hij sloeg een kruis.

‘Eén voorwaarde,’ zei moeder, ‘ik wil zeven zilverlingen, wat het ook wordt, want een jongen en een meisje zijn mij even lief.’

De ridder stond op. ‘Afgesproken, je hebt mijn woord. Zeven zilverlingen zullen het zijn.’

Die nacht, nadat de ridder was vertrokken en Stijn en Gerben hongerig naar bed waren gegaan, kon Stijn de slaap niet vatten. Hij hoorde zijn moeder zuchten en woelen in haar bed en

na heel veel gedraai hoorde hij haar roepen. ‘Stijn, word wakker!’

‘Ik ben al wakker,’ zei hij.

‘Ga buurvrouw Anna halen, vlug een beetje!’

Buurvrouw Anna wist meteen wat haar te doen stond. ‘Stijn, haal een emmer water uit de put. Daarna ga je met Gerben in de stal bij de geit zitten. Ik roep jullie wel als het gebeurd is.’

Stijn wist niet hoelang hij met Gerben in het stro had gezeten, toen Anna hen eindelijk kwam halen.

‘Is het goed met moeder?’ vroeg hij.

‘Ja, maar het wicht is niet sterk. Ben benieuwd of het wat wordt.’

Nadat de buurvrouw weg was, zat Stijn lang bij het bed van moeder. Het wichtje lag naast haar te slapen. Ze snurkte zachtjes.

‘Weet je het zeker, moeder?’ Stijn fluisterde het bijna. ‘We zullen het heus wel redden. Ik kan ook leren spinnen.’

Moeder aaide zachtjes over het hoofdje van het nieuwe zusje. ‘Ze krijgt het goed, dat heeft de ridder beloofd.’ Ze zuchtte diep. ‘Geloofde jij hem, Stijn?’

Stijn dacht na. De ridder leek aardig en eerlijk. ‘Ja,’ zei hij.

Huis te Beek

‘Ben je daar eindelijk?’ vroeg de dame. Ze stond bij het vuur haar voeten te warmen. Haar buik bolde reusachtig op onder haar dure japon.

De ridder boog diep.

‘Ben je geslaagd?’ vroeg de heer die aan tafel zat. Hij roffelde ongeduldig met zijn vingers op de armleuning van zijn zetel. Het licht uit de olielamp schitterde in de edelstenen op zijn ringen. Zelfs aan zijn duim had hij een ring.

‘Jawel heer, mevrouw,’ zei ridder Evert en hij boog nog eens. ‘Nog een paar dagen. De vrouw heeft toegestemd.’

‘Gelukkig,’ zei de dame, ‘want ik begin hier schoon genoeg van te krijgen. Ik krijg uitslag van al die kussens onder m’n rokken.’

‘Nu maar hopen dat het goed gaat,’ zei de heer. Hij plukte zenuwachtig aan zijn baardje.

‘De vrouw is gezond,’ zei ridder Evert, ‘ze heeft al twee sterke jongens.’

‘Mooi!’ zei de dame.

‘Uitstekend!’ zei de heer.

Ridder Evert glimlachte. ‘Geloof u mij, alles ziet er goed uit.’

De stemming sloeg om.

‘Lieve,’ zei de heer tegen zijn vrouw, ‘laten we drinken op de goede afloop.’

De dame schonk drie bokalen vol met zoete witte wijn. ‘O, wat verheug ik me hier op,’ zei ze, ‘eindelijk, eindelijk ons eigen kindje!’

‘Proost!’ zei de heer.

Het hert

De ridder kwam, telde zeven zilverlingen uit op de ruwhouten tafel en legde de leren beurs ernaast. ‘Zeven zilverlingen voor een meisje,’ zei hij. Er klonk een tikkeltje spijt in zijn stem. ‘Dat heb je goed gedaan, Marrigje.’

Marrigje stond met het bundeltje tegen zich aan gedrukt. Even dacht Stijn dat ze het niet zou geven.

‘Ze heeft net een voeding gehad,’ zei moeder. ‘Over twee uur moet ze er weer eentje. Hebt u wel een voedster geregeld?’

‘Maak je geen zorgen,’ glimlachte de ridder, ‘alles is heel goed geregeld: een warm wiegje bij de haard, schone luiers, wikkels, mutsjes, kanten hemdjes, zilveren rammelaars en de beste voedster van het land.’

Marrigje knikte, boog zich over het bundeltje en kustte het wicht. ‘Ze heeft een moedervlekje in de vorm van een hartje onder haar rechteroog,’ zei ze. ‘Ze zal veel liefde geven.’

‘En krijgen,’ zei de ridder. Hij steeg op zijn reusachtige paard en nam het bundeltje van moeder over. Zorgzaam sloeg hij zijn mantel om het kindje heen. De zilveren sporen aan zijn laarzen glansden in het winterlicht. Ze hadden punten in de vorm van een havikskop. De sneeuw viel in fijne vlokjes uit de hemel en alles werd bedekt door een witte deken. Stijn keek op naar zijn moeder. Ze huilde niet.

Zonder verder iets te zeggen wendde de ridder zijn paard.

‘Kom,’ zei ze toen de ridder niet meer was dan een vlekje in de sneeuw, ‘we gaan plannen maken.’

Binnen borg ze de zeven zilverlingen op in het beursje en ze stopte het diep weg in de zak onder haar rok. ‘Nu hebben we geld,’ zei ze, ‘en wat vinden jullie: wat gaan we ermee doen?’

‘Een nieuw huis bouwen?’ zei Gerben.

‘Met een gemetselde schoorsteen!’ zei Stijn. ‘En daarna gaan we een koe kopen.’

Moeder glimlachte. ‘Een huis met een echte schoorsteen? Ik weet niet of heer Joost dat goedvindt. En een koe? Die moet eten!’ Ze schudde haar hoofd. ‘Nee jongens, we gaan het slim aanpakken. Eerst gaan we de geit ruilen.’

Stijns mond viel open van verbazing. ‘Eerst de geit ruilen? Voor een koe?’

‘Nee,’ zei moeder, ‘voor een stel fatsoenlijke kleren.’ Ze legde haar hand op de plek waar onder haar rokken de beurs zat. ‘En die beurs blijft zo lang mogelijk hier.’

En zo gebeurde het: moeder ruilde de geit bij de kleermaker en Stijn, Gerben en moeder gingen van top tot teen in het nieuw. Ze verkocht haar spinnewiel, de stoel, de bank en de tafel en voor het geld dat ze toen had, kocht ze nieuwe klompen: een tikje te groot want de jongens zouden nog groeien. Dikke, warme sokken had ze zelf al gebreid.

Stijn en Gerben stonden in het lege huisje. Er waren alleen nog twee bedden en boven het vuur hing de stoofpot te dampen. ‘En nu?’ vroeg Stijn. ‘Ga je nu nieuwe spullen kopen? Het huis afbreken?’

Moeder lachte. ‘Niks daarvan,’ zei ze. ‘Zie je die plunjezak? Morgen gaan we op reis. Eerst goed eten, want alles moet op, en dan lekker slapen!’

Die avond zaten ze in het stro en aten ze alsof het Kerstmis was: bonen met penen, uien en gerookt spek. En voor het slapengaan, na het avondgebed, begon moeder aan een nieuw verhaal:

‘In een land hier heel ver vandaan woont een prinsesje, zo mooi en zo lief dat iedereen wel van haar móét houden. Onder haar rechteroog heeft ze een moedervlekje. Het is maar heel klein, maar als je goed kijkt, zie je het duidelijk: het heeft de vorm van een hartje. Een engel heeft dat daar geschilderd, met een heel dun penseeltje, in donkerrode verf. En dat hartje beschermt het prinsesje tegen al

het kwaad dat haar kan overkomen. Al het kwaad? Dat heeft de engel wel beloofd. Maar er is zoveel kwaad in de wereld, dat het bijna onmogelijk lijkt. Zeker voor prinsesjes. Nu denken jullie dat een prinsesje alles heeft wat ze maar kan wensen: goud, edelstenen, zijden hemdjes, een lieve pony, een mooie tuin om in te spelen. Wat zou haar voor kwaad kunnen overkomen? Maar dan vergis je je. Juist op prinsesjes loert het kwaad. Vanuit alle hoeken en spelonken.'

Hier hield moeder op. 'Is dat prinsesje ons zusje?' wilde Gerben weten.

'Hoe kunnen we nu lekker slapen?' vroeg Stijn.

Moeder boog zich over hen heen en gaf hun allebei een kus. 'Geen zorgen, mijn verhalen lopen altijd goed af.'

De volgende morgen, bij het kriecken van de dag, sloot moeder de deur van hun huisje. 'Kom jongens,' zei ze, 'we gaan!'

Stijn keek nog één keer om: het huisje was scheef en de stal stond op omvallen. Een dichte mist waste alles grijs. Het was een triest gezicht, maar het was toch hún huisje. 'Dag huis,' mompelde hij.

'Een beetje doorlopen, Stijn!' Moeder zette de pas erin. 'Voor de middag wil ik in de stad zijn.'

Stijns nieuwe kleren zaten nog een beetje onwennig: de stevige stof van zijn broek schuurde langs zijn benen. Gelukkig zorgden moeders zelfgebreide sokken dat hij geen blaren zou krijgen van zijn nieuwe klompen. Maar naar de stad? Dat was een halve dag lopen!

Bovendien was het mistig. Stijn kon nog net zijn moeder zien, die twee passen voor hem uit liep, maar verder zag hij niets. ‘Moeder,’ begon hij voorzichtig, ‘we moeten dwars door het moeras.’

‘Ik ken het pad,’ klonk het voor hem.

Maar de mist werd al dichter en dichter en de wereld werd grijzer en grijzer. Moeder werd een schim met een kleinere schim ernaast. Dat was Gerben die ze bij de hand hield. Stijn moest zijn best doen om hen bij te houden, want hij moest de plunjezak dragen en de grond werd steeds drassiger. Grote pollen moerasgras maakten het lopen moeilijk. Het was koud en de wereld leek eindeloos. Zelfs de vogels hielden zich stil. Stijn hees de zak hoger op zijn schouder en even lette hij niet goed op: hij struikelde over een berkenstammetje. Languit lag hij op het modderige pad, in de natte sneeuw. De plunjezak drukte zwaar op hem. ‘Moeder!’ riep hij.

Daar was ze al. ‘Kom, niets aan de hand,’ zei ze en ze hielp hem overeind.

Stijn veegde de modder uit zijn gezicht en zette zijn muts recht. Hij had een schram op zijn wang, maar hij wilde er niet over klagen.

‘Moeder, dit gaat zo niet,’ zei hij in plaats daarvan.

‘Ik heb het koud,’ zei Gerben.

Moeder keek om zich heen alsof ze een kortere weg zocht, maar die was er niet. Dat wist Stijn zeker: er was maar één pad naar de stad. Hij wist niet eens of ze nu wel het goede pad hadden genomen. ‘Er lag een berk over het pad, dat is raar, dat hoort niet.’

Moeder knikte. ‘Teruggaan is ook geen oplossing.’

Even stonden ze zwijgend bij elkaar als een stel kleumende schapen. Stiekem vond Stijn zijn moeder oerdom. Flink, maar dom. ‘Het was niet slim om met mist op pad te gaan,’ zei hij maar.

Op dat moment hoorden ze zware stappen als van een koe. De grond veerde onder hun voeten. Moeder drukte Gerben en Stijn tegen zich aan. ‘Stil,’ fluisterde ze.

Stijn wurmde zich los en toen zag hij hem: een reusachtig hert met een trots, hoog gewei stond vlak voor hen, midden op het pad. Het dier keek hen recht aan met grote bruine ogen en leek hen toe te knikken. Hij wenkte met zijn kop en keerde zich om. Toen wachtte hij even.

‘Hij wijst ons de weg,’ fluisterde Stijn.

‘Kom,’ zei moeder. Ze raapte de plunjezak op en nam Gerben bij de hand. ‘Meelopen, Stijn!’

Heel rustig liep het hert voor hen uit. Telkens hield hij zijn pas in om te kijken of ze hem bijhielden.

‘Dit is een wonder,’ zei moeder zachtjes.

Ruim voor de middag kwamen ze aan bij de rivier. Het hert sprong weg met grote elegante sprongen, terug het moeras in.

‘Dank je wel, hert!’ riep Gerben.

De mist trok langzaam op en een waterig zonnetje bescheen het pad. Voor hen klonk het zware gebeier van de klokken van de Walburgiskerk. Even later zetten ook de andere kerkklokken in tot de hele hemel leek te trillen en te dreunen van het klokgelui.

Ze waren er stil van. ‘Ik geloof dat we welkom zijn, jongens,’ zei moeder. ‘Nog even, we zijn er bijna.’

Niet veel later zagen ze de stad liggen aan de rivier. Een koppel ganzen streek luid gakkend neer in de halfbesneeuwde weilanden. De daken schitterden in het winterse zonlicht en de klokken beierden nog steeds.

‘Zou het een feestdag zijn?’ vroeg Stijn.

Lang geleden, hier niet zo ver vandaan, woonde een jongen die Stijn heette. Stijns moeder is een arme spinster. Op een koude dag verkoopt zij de pasgeboren Welmoed voor zeven zilverlingen aan een ridder. Stijn reist samen met zijn broertje Gerben en moeder Marringje naar Zuidvene. Daar trouwt Marringje met een wijnhandelaar. Het gaat hen voor de wind, maar ze denken ook vaak terug aan de kleine Welmoed. Stijn gaat op zoek naar haar en ontdekt een groot geheim...

Agave Kruijssen is een van de Schrijvers van de Ronde Tafel, en won de Thea Beckmanprijs voor haar boek *De keerzijde van de keizer*. Met *Waar is Welmoed?* schrijft ze een spannend historisch sprookje dat zich afspeelt in de omgeving van Zutphen.

ISBN 9789026624735 NUR 283

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT